

УДК 351.72

*Худолій Юлія Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент
Корячко Олександр Миколайович,
магістрант,*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час воєнного стану, вітчизняні банки спрямовували свою діяльність на обслуговування грошових потоків, крім того суттєво скоротилася частина клієнтської бази. Також значно скоротилися формування власних ресурсів, а для погашення кредитної заборгованості банки були змушені застосовувати пролонгацію. Загалом 2022 рік видався дуже складним для банківської системи України. З поверненням кредитів виникли проблеми, хоча гроші на депозитах залишали й домогосподарства, і кооперативний бізнес. Від російської агресії постраждала вся українська економіка, це відчувається і в системі вітчизняних банків. З початку 2022 року прибутки банків скоротилися більш ніж у сім разів. А без проведення антикризових заходів (докапіталізація з боку акціонерів та програм державної підтримки) з продовженням воєнних дій у 2023 р. на банківську систему України чекає низка банкрутств.

Для регулювання грошового обігу у банківській системі з точки зору фінансової безпеки держави, Національним банком України було розроблено «Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану». Для належного виконання функцій НБУ і для збереження власної фінансової, інституційної та операційної незалежності, вітчизняні банки мають право на підтримку державного бюджету шляхом

купівлі цінних паперів Уряду України на первинному ринку; тимчасово не використовувати ринкові монетарні інструменти, зокрема ключову ставку, як основу монетарної політики; використовувати валютні інтервенції та інші інструменти, що забезпечують надійність фінансової системи та стабільний грошовий обіг [1]. Згідно з повноваженнями НБУ, для обмеження інфляції, була проведена така монетарна політика, яка спрямувала фінансування на потреби оборонної галузі. НБУ, враховуючи всі стратегії національної безпеки України, виділив наступні складові.

Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері. Для безпеки банків були визначені такі основні орієнтири як: розвиток реального сектора економіки за пріоритетними напрямками, спрямовані на збільшення обігу кредитних коштів на розвиток реального та стимулювання банківського сектору.

Стратегія економічної безпеки України до 2025 року. В контексті фінансової безпеки для реалізації даної стратегії виділяються такі завдання: стимулювати банківський сектор, кредитні кошти спрямувати на розвиток реального сектору економіки, малого та середнього підприємництва; створити умови для більшого залучення довгострокового інвестиційного кредитування; активізувати розвиток національного фондового ринку для забезпечення його конкурентоспроможності та ефективності; убезпечити національну фінансову систему від відмивання доходів, які отримані злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення; забезпечити ефективний захист прав інвесторів на фондовому ринку; забезпечити зниження вартості позикових коштів для потреб держави (шляхом оптимального узгодження грошово-кредитної та боргової політики); підвищити стійкість банківської системи та зменшити рівень непрацюючих кредитів; зберегти інституційну незалежність НБУ [2].

Таблиця 1

Топ-5 банків України до та після зміни активів
за 2022 р., млрд грн.

Банки, що збільшили активи			Банки, що скоротили активи		
Банки	Активи у гривні на початок року (01.01. 2022)	Активи у гривні на кінець року (01.01. 2023)	Банки	Активи у гривні на початок року (01.01. 2022)	Активи у гривні на кінець року (01.01. 2023)
ПриватБанк	407	508	Сенс Банк	115,7	75,5
Ощадбанк	236,9	246,2	«Півден - ний»	47,6	39,6
Укрексімбанк	192	236,7	Таском - банк	30,84	27,5
Райффайзен банк	131	161	«Восток»	19,6	18,5
ПУМБ	104	110	«Глобус»	8,8	5,8

Джерело: складено автором за матеріалами [3]

Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Стратегія 2025 поділяється на п'ять стратегічних напрямів: фінансова стабільність – удосконалення наглядових підходів та ефективного регулювання фінансового сектору; макроекономічний розвиток – забезпечення стійкості державних фінансів; сприяння кредитуванню економіки; посилення захисту прав кредиторів та інвесторів; створення умов для залучення довгострокових ресурсів; фінансова інклюзія – підвищення доступності та рівень користування фінансовими послугами, підвищення рівня фінансової грамотності населення; розвиток фінансових ринків – сприяння розвитку ринків небанківських фінансових послуг, ефективна інфраструктура ринків капіталу, інтеграція фінансового ринку України у світовий фінансовий простір; інноваційний розвиток – розвиток відкритої архітектури фінансового ринку та оверсайта, забезпечення розвитку ринку FinTech, цифрових

технологій та платформ регуляторів; забезпечення розвитку SupTech&RegTech, розвиток цифрової економіки.

Висновки: під час воєнного стану в Україні фінансова безпека банків є надзвичайно важливою і повинна регулюватись кардинальними трансформаційними заходами. Зміни, які відбуваються на ринку банківських послуг, пов'язані з виникненням проблем у ресурсному забезпеченні банків, їх фінансовій стійкості та введенні додаткових регуляторних заходів з боку НБУ. Тому сьогодні потребує сучасної розробки системи фінансової безпеки банківського сектору економіки України, яка була б сконцентрована на подоланні таких проблем: урегулювання нормативно-правового поля щодо фінансової безпеки; деталізації загроз, які виникли під час воєнної агресії РФ; перегляду методичних підходів щодо оцінювання фінансової безпеки банків за складовими (ресурсної, валютної, кредитно-інвестиційної, безпеки ліквідності та прибутковості); розробка програм мінімізації ризиків, пов'язаних із цифровізацією банківського бізнесу; інфраструктурна перебудова самого банківського сектору.

Література:

1. Коробцова Д.В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 2. С. 141-146. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.27>.

2. Коваленко В.В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. Економічний форум. 2022. № 2. С. 141-151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18>.

3. Підсумки роботи українських банків за 2022 воєнний рік: громадяни та бізнес залишають гроші на депозитах, але кредити повертають дедалі гірше. Офіційний сайт MIND. URL: <https://mind.ua/publications/20250017-pidsumkiroboti-ukrayinskih-bankiv-za-10-misyaciiv-voennogo-roku-gromadyani-ta-bizneszalistayut-groshi>. (дата звернення: 25.04.2023).